

Osobna dobrobit očima djece

Rupić, Karla

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:251958>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

Osobna dobrobit očima djece

Split, 2021. godina

ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG
ODGOJA I OBRAZOVANJA

PREDMET: KULTURA USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA

DIPLOMSKI RAD

Osobna dobrobit očima djece

Kandidat: Karla Rupić

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Visković

Sadržaj

Sažetak:.....	4
Summary:.....	4
Uvod	5
2. Razumijevanje dječje dobrobiti.....	6
3. Dobrobit	8
3.1. Pokazatelji dobrobiti djece	9
3.2. Istraživanja dobrobiti djece	10
3. Dječja perspektiva osobne dobrobiti	12
3.1. Izazovi – poteškoće istraživanja s djecom.....	13
4. Suradnja s roditeljima	14
4.1. Komunikacija odgojitelja i roditelja.....	15
4.2. Uloga dječjeg vrtića.....	15
5. Crtež kao iskaz dječje perspektive	17
5.1. Vizualno-motorička integracija i koordinacija pokreta kod djece	17
5.2. Razumijevanje djeteta kroz crtež	18
6. Dječje razumijevanje subjektivne dobrobiti	20
6.1. Metodologija istraživanja	20
6.2. Instrument	20
6.3. Uzorak	21
6.4. Nalazi.....	21
Zaključak	52
Literatura.....	53
Popis slika	56
Prilozi.....	57

Sažetak:

Ovaj rad istražuje dječje viđenje osobne dobrobiti. Cilj je steći uvid u razumijevanje i viđenje dobrobiti očima djece. Dobrobit se tumači kao dinamičan proces. Najčešće se tumači kroz kvalitetu života i sagledava se u konstrukt obitelji tj. zajednice u kojoj dijete boravi. Slijedom provedenih individualnih intervjua s djecom, moguće je zaključiti da su djeca svjesna svojih dobrobiti u socijalnom okruženju. Nalazi provedenog istraživanja upućuju na zaključak da su djeca kompetentna prepoznati osobnu dobrobit, ali i ograničenja. Izdvajaju područja nezadovoljstva i moguća rješenja.

Ključne riječi: istraživanja provedena u svijetu, odgojno-obrazovne ustanove, razumijevanje dobrobiti, djeca u polasku pred školu

Summary:

This paper explores children's vision of personal well-being. The goal is to gain insight into understanding and seeing well-being through the eyes of children. Welfare is interpreted as a dynamic process. It is most often interpreted through the quality of life and is seen in the construct of the family, ie the community in which the child resides. Following individual interviews with children, it is possible to conclude that children are aware of their well-being in the social environment. The findings of the research suggest that children are competent to recognize personal well-being, but also limitations. They single out areas of dissatisfaction and possible solutions.

Keywords: researchconductedintheworld, educationalinstitutions, understandingofwell-being, childrengoing to school

Uvod

Dobrobiti u dječjem životu imaju iznimno važnu ulogu za kvalitetan razvoj djeteta. Razumijevanje dobrobiti djeteta je složeno te u njemu sudjeluju: stručnjaci praktičari u odgojno-obrazovnim ustanovama, roditelji, odgojitelji, stručni suradnici i naravno djeca. Dječje viđenje nam je najznačajnije. Promjene koje nastaju u djetetovu okruženju mogu imati negativan utjecaj na razvoj dobrobiti, stoga je potrebno obratiti pozornost na okruženje u kojem dijete boravi.

U ovom radu analizira se djetetovo viđenje i tumačenje dobrobiti te suradnja odgojno-obrazovnih ustanova i roditelja. Dobrobiti se opisuju kao kvaliteta života pojedinca. Također, mogu se sagledati u različitim kontekstima kao što su obitelj, postignuća, zdravstveno stanje i slično. Dobrobit djeteta je višedimenzionalna i potrebno ju je sagledati u cjelini jer njenim rastavljanjem možemo negativno utjecati na razvoj djeteta. Svi sudionici u djetetovom životu moraju imati aktivnu ulogu kako bi dijete u potpunosti razvilo svoje potencijale. Razumijevanje te uvažavanje dobrobiti djeteta preduvjet su za ključne kvalitetan razvoj djeteta u budućnosti.

Temeljna vrijednost rada je u pregledu dječje perspektive dobrobiti pomoću polustrukturiranog intervjua koji je proveden s djecom predškolskog uzrasta. Glavna tematika rada opisana u idućim poglavljima temelji se na omogućavanju što boljeg razumijevanja dječje perspektive dobrobiti.

2. Razumijevanje dječje dobrobiti

Dobrobiti je moguće definirati kao poželjno stanje sreće, zdravlja ili prosperiteta kod djece i odraslih. Dobrobiti su također povezane s ispunjenjem želja, hedonizam, ravnotežom užitka i boli. Dobrobit je potrebno shvatiti u odnosu na individualne sklonosti i mogućnosti koje pojedinac ima. Jednaka razina resursa i potreba ne proizvodi istu razinu dobrobiti za sve. Dobrobit je dinamičan odnos pa se kroz povijest mijenjala ovisno na kulturnom okviru i povijesnom razdoblju. Konteksti koji definiraju dobrobit djece mijenjaju se ne samo zbog promjena koje su se događale tijekom povijesti, već zato što to ne čine čimbenici koji stvaraju dobrobiti na jednoj dobroj razini (Ben-Arieh i Frones, 2011).

Kultura u kojoj dijete odrasta važna je za razumijevanje dobrobiti kod djece. Uz kulturu važno je vrijeme i mjesto u kojem se istražuje djetetovo razumijevanje dobrobiti. Razumijevanje dobrobiti kod ljudi se mijenja tijekom njihova života – životnog ciklusa. To je jedan od važnijih razloga istraživanja dobrobiti kod djece jer se razlikuju od shvaćanja dobrobiti kod odraslog čovjeka. Potrebno je slušati djetetovo viđenje kako bismo mogli vidjeti i uspoređivati razumijevanje kod djece i odraslih. Iznimno je važno i razumjeti djetetovo viđenje dobrobiti. Pomoću toga možemo doći do novih saznanja kako bi unaprijedili živote djece (White, 2008).

Sociologija djetinjstva podcrtava dvije dimenzije u razumijevanju djece i djetinjstva. Jedna je koncept *bivanja* dok je druga *postojanje*. Ovi pojmovi se odnose na djetetov trenutni život, ali i na odrastanje, tj. razvoj prema zrelijoj dobi. Dječja prava odnose se na njihova prava u trenutku u kojem se nalaze ali i na njihova prava kroz sve faze razvoja. Spomenute razvojne faze razvoja predstavljaju važan segment dobrobiti djeteta i nerijetko podrazumijevaju strukturiranje djetinjstva. Sociologija djetinjstva zagovara dječja prava sadašnjosti te podvlači djecu kao građane sadašnjosti, a ne samo bića koja su na razvojnom putu prema odrasloj osobi. Primjer koji navodi sociologija djetinjstva je da svako dijete tijekom godine potroši nebrojne sate kako bi savladalo školsko gradivo dok u tom vremenu izgubi vrijeme koje je mogao provesti u igri. No, isto dijete bi moglo biti u dobitku u stvaranju svoje budućnosti dok dijete koje provede manje vremena u savladavanju školskog gradiva ima više vremena za igru, ali mu to može oslabiti dobrobiti u budućnosti. Status i položaj djeteta potrebno je shvatiti u okviru sadašnjosti. Ukupno blagostanje kod djece uključuje dobrobit sadašnjosti i budućnosti (Ben-Arieh i Frones, 2011).

Visković i Mikulandra, (2021) navode da je pristup socijalne pedagogije inicirao konceptualni pomak u razumijevanju djetinjstva te uloge djece u osobnom djetinjstvu. Svako dijete je sposobno izraziti svoja iskustva u institucionalnom kontekstu. Prilikom uvažavanja dječjeg mišljenja pojedini odgojno-obrazovni kurikulumi podržavaju aktivno sudjelovanje djeteta u odgoju i obrazovanju. Svako dijete kao i odrasla osoba ima svoje mišljenje, stavove, želje i perspektive te ih se treba saslušati i uvažiti njihovi iskazi.

Razumijevanjem dječje perspektive možemo doprinijeti odlukama koje utječu na dječja prava i dobrobiti. Provedbom akcijskih istraživanja možemo uvidjeti kako ostvariti optimalno prostorno-materijalna rješenja dječjeg igrovnog prostora. Važno je uvažiti i heterogene perspektive djece zajedno s individualnim potrebama djeteta. Istraživanje dječjih mišljenja pretpostavlja razvoj kreativnih i individualno prilagođenih strategija te omogućava razumijevanje ponašanja i razloge ponašanja djece (Visković i Mikulandra, 2021).

3. Dobrobit

Statham i Chase, (2010) navode da *dobrobiti* uključuje subjektivne i objektivne aspekte čovjekova života. Subjektivna komponenta života ima više domena koji obuhvaćaju kvalitetu života pojedinca. Ona se proteže kroz sedam domena: životni standard, zdravlje, produktivnost, mogućnost ostvarivanja bliskih kontakata, sigurnost, pripadanje zajednici te osjećaj sigurnosti u budućnost. Objektivna se komponenta odnosi na kulturno blagostanje. Također, subjektivna dobrobit se odnosi na kvalitetu života pojedinca te se može razumjeti samo iz njegove perspektive.

Dobrobiti se mogu sagledati i u kontekstu strukture obitelji, dohotka kojim obitelj raspolaže, obrazovnih postignuća pojedinaca unutar obiteljske zajednice te zdravstvenog statusa. No sama dobrobit djeteta je višedimenzionalna te je potrebno razmatrati na cjelovit način, a ne rastavljati na segmente tj. dijelove jer se takvim pristupom utječe na cjelovit razvoj djece. Razumijevanje i uvažavanje dječjih dobrobiti ključno je za kvalitetan razvoj djetetova života (Statham i Chase, 2010).

Brojne nacionalne i međunarodne studije različito analiziraju dobrobit djece. Primjerice, dječje zdravlje se može shvatiti kako tjelesno zdravlje, iako istodobno tjelesno zdravlje djeteta uključuje kondiciju, prehranu te može uključivati psihičko i emocionalno zdravlje. Kao posebna dobrobit ponekada se definira subjektivna dobrobit, iako subjektivna obuhvaća sve dobrobiti djeteta (Statham i Chase, (2010).

Poimanje dobrobiti povezano je i s kulturom i znanstvenim postignućima. Tumačenje dobrobiti prepoznatljivo je u odnosu društva prema djetetu, tj. položaju djeteta u društvu u kojemu se dijete nalazilo. Suvremeno poimanje djetinjstva polazi se od samog djeteta. Dijete inicira te sudjeluje u vlastitom napretku (Višnjić Jevtić i Visković, 2021). Djetetova dobrobit se razmatra kroz kategorije emocionalne, osobne i obrazovne dobrobiti (NKRPOO; 2015). Subjektivna dobrobit prepoznaje se kao osjećaj zadovoljstva samim sobom; obrazovna dobrobit se determinira kao uspjeh, svrhovito te društveno prihvatljivo razvijanje potencijala; socijalna dobrobit se determinira kroz socijalnu interakciju.

Prema Bradshaw, Jonathan, Keung, Antonia, Rees i Gwyther (2011) subjektivna dobrobit uključuje zadovoljenje kognitivnih (spoznajno) i afektivnih (doživljaji i ponašanje) potreba kod pojedinca i može se reći da je ona multidimenzionalna. Dobrobiti se odnose na određene

komponente koje omogućavaju zadovoljenje potreba. Okruženje djeteta može utjecati na osobno poimanje dobrobiti te se razmatra koliko mu njegova okolina dopušta da on razvija svoje potencijale i potrebe. Zadovoljenje potreba može biti u različitim dimenzijama kao što su primjerice uvjeti okruženja u kojima dijete boravi, akademska postignuća, prihodi u obitelji i broj djece kućanstvu u kojem dijete odrasta. Djetetovo viđenje dobrobiti ukazuje na to kako se dijete osjeća te što misli. Kod samoprocjene dobrobiti djeteta važan je čimbenik njegovo blagostanje. Ističe se važnost djetetovog viđenja svog života i načina odrastanja. Bradshaw i suradnici (2011) su naveli tri glavne karakteristike subjektivne dobrobiti:

- one koje su utemeljene na procjenama pojedinca i njegovim iskustvima o vlastitom životu;
- iskustvo negativnih i pozitivnih emocija;
- zadovoljstvo životom kod pojedinca.

Koncept dječje dobrobiti ukorijenjen je u analize kvalitete dječje sreće i života te u tradicionalne studije o životnim standardima i zdravlju. Pokazatelji dobrobiti se odnose na dinamične procese. Dimenzije dječje dobrobiti koje se najčešće koriste su: obrazovanje, zdravlje i sigurnost, kvaliteta školovanja, stanovanje i okoliš. Daljnja istraživanja ukazuje na potrebu za zajedničkim okvirom razumijevanja dječjih dobrobiti. Kada se dječja dobrobit sagleda kao cjelina, tada se uviđa da sve od navedenog utječe na cjeloviti razvoj djeteta (Ben-Arieh i Frones, 2011).

3.1. Pokazatelji dobrobiti djece

Prema Ben-Arieh i Frones (2011) da bi se moglo razgovarati o dobrobiti djece, potrebno je imati zajednički okvir razumijevanja. Taksonomija mora uzeti u obzir različite aspekte koji utječu na dobrobit kod djece. Ona se mora temeljiti na istraživanju dječjih života i njihove raznolikosti. Dječje kretanje kroz život uključuje mijenjanje dobrobiti i sposobnosti koje će dijete stalno nadograđivati tijekom života. Samim time dijete ukazuje na svoju različitost i individualnost. Kod pokazatelja dobrobiti djece nailazimo na:

- opisne pokazatelje - odnosi se na sadašnjost te na različite razine djetetova života u tom trenutku: stanovanje, školovanje ili subjektivna iskustva;
- prediktivne pokazatelje – povezani su sa životnim tijekom djeteta;
- pokazatelje ukupnog blagostanja.

3.2. Istraživanja dobrobiti djece

Suvremena pedagogija uvažava dijete kao aktivnog i jednakopravnog sudionika osobnog obrazovanja. Slušanje i razumijevanje perspektive djece postaje nužno za cjelovito razumijevanje djetinjstva. Sve više kvalitativnih istraživanja usmjerava se na perspektivu djece. Jedan od tih istraživanja je i *Multinacionalni projekt za praćenje i mjerenje Dječjeg blagostanja* pokrenut iz 1996. godine. Ovaj projekt je uključivao stručnjake iz 28 zemalja diljem svijeta. Osnovan je s ciljem praćenja te mjerenja statusa djece diljem svijeta. Mreža je stvorena kako bi se dobiveni podatci mogli arhivirati i uspoređivati. Bradshaw i suradnici (2011) izdvojili su pokazatelje kojima se mjeri dječje blagostanje, a razvrstani su u pet kategorija:

- dječje aktivnosti,
- građanski život,
- osobni život,
- sigurnost te fizički status,
- dječji ekonomski doprinosi.

UNICEF kao cilj naglašava potrebu osigurati da svako dijete na svijetu ostvari svoja prava, a to su: pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na obrazovanje, zaštitu i jednakost. Bez obzira gdje dijete živi. svako dijete zaslužuje istu priliku na djetinjstvo i ispunjenje svojih snova. Godine 2007. *UNICEF* donosi *Izvješće o dječjem siromaštvu i djetetove dobrobiti u Bogatim zemljama*. U ovom izvješću koriste se podatci o dječjoj dobrobiti iz 21 zemlje. Dobrobiti su se mjerile kroz 6 dimenzija:

- ponašanje i rizici,
- subjektivno blagostanje,
- zdravlje i sigurnost,
- dobrobiti u obrazovanju,
- materijalno blagostanje,
- obiteljski i vršnjački odnosi, (Bradshaw, Jonathan, Keung, Antonia, Rees i Gwyther, 2011).

Istraživanje Bradshawa i Richardsa, (2009) nastojalo je utvrditi indeks dobrobiti djece u Europi. U usporedbi je sudjelovalo 27 zemalja članica EU te Norveška i Island. U ovom indeksu je bilo 7 domena kroz koje su se mjerile dobrobiti djeteta. To su bile:

- zdravlje,
- osobni odnosi,
- materijalni resursi,
- obrazovanje,
- ponašanje i rizik,
- subjektivna dobrobit,
- okoliš i stanovanje.

3. Dječja perspektiva osobne dobrobiti

Svako dijete ima jedinstvenu percepciju na svijet (Stewart, McWhirter, Sixsmith, Gabhainn, Fleming i O'Higgins, 2007). Razvoj društvene svijesti i njegovo poimanje, doprinijelo je pomaku procjene dobrobiti djece. Potiče se angažiranje djece i mladih prilikom definiranja onoga što za njih predstavlja dobrobit. Ističe se važnost perspektive djece i mladih za njihovu subjektivnu dobrobit. Stewart i suradnici (2007) istaknuli su kako mladi i djeca imaju različiti pogled na definiranje te gledanje dobrobiti za razliku od odraslih.

Načini na koji su se istraživale dječje ideje razlikuju se po pristupima koji su korišteni. Jedna od tehnika kojom su se istraživači koristili je *crtanje i pisanje*. Ova tehnika često se koristila u školama jer djeca pomoću riječi mogu izraziti sami svoje mišljenje, ali određene apstraktne pojmove lakše objasne pomoću crteža. Ono što se u ovom pristupu može naglasiti kao negativan učinak je to što su djeca u jednom pogledu bila ograničena. Uz djecu su bili prisutni i odrasli koji su djeci mogli ponešto savjetovati te se na taj način utječe na djetetovo izražavanje. Kasnijih godina korištene su jednokratne kamere kako bi se istaknulo što je bitno djeci u njihovim zajednicama. Ovo istraživanje ističe važnost dječjeg aktivnog sudjelovanja te njihovog doprinosa (Stewart i sur., 2007).

Layard i Dunn, (2009) *kvalitetno djetinjstvo* temeljem provedenog istraživanja tumače kroz tri kategorije:

1. kvaliteta odnosa s kojima se suočavaju s drugima,
2. sigurnost,
3. sloboda.

Ove komponente identificirane su kao važne za dobar život: vlastiti stavovi i zdravlje, obrazovanje i učenje, njihovo ponašanje, mogućnost za slobodno vrijeme, njihova lokalno okruženje, njihova lokalna zajednica, emocionalni aspekti zdravlja te posebno mentalni.

Murray (2009) ukazuje na važnost slušanja *dječjeg glasa* pomoću kojeg se stječe uvid u potrebe i interese djece. Razumijevanje dječje perspektive omogućava odraslima da pozitivno reagiraju na potrebe i interese djece. Svaka od informacija koju odgojitelj dobije od djece daje odgojitelju mogućnost da tu potrebu i interes prilagodi djetetu. Takvim postupkom se djetetu omogućuje individualan razvoj usmjeren prema djetetovim potrebama. Iznimno je važno ne zanemarivati niti jedan djetetov iskaz jer se takvim postupkom djetetu šalje poruka

da ga ne slušamo i da nam nije stalo do njegovog mišljenja. Ovakvim pristupom u praksi, djeci se ne omogućuje kvalitetan primjer za daljnji život. Djeca iz neadekvatnog ponašanja uče da pojedinac nije bitan za skupinu što je u potpunosti pogrešno.

3.1. Izazovi – poteškoće istraživanja s djecom

Murray (2019) ukazuje na potrebu slušanja stavova i mišljenja djeteta, tj. *dječjih glasova* u svim kontekstima u kojima se dijete nalazi. Dječji glasovi sagledavaju se u skladu s dobi djeteta te im se tako pridaje i težina. Odrasli mogu naići na problem prilikom sporazumijevanja s djecom. Ne koriste sva djeca isti oblik komunikacije, tj. usmeni jezik. Kod mlađe djece nailazimo na plač, smijeh, pokazivanje predmeta, dodirivanje i sl., ali ne bi se smjeli oslanjati samo na to. Također, potrebno je da odrasli i djeca stvaraju jedan zajednički kontekst koji je prožet uzajamnošću, refleksivnošću i intersubjektivnošću. U ovakvom kontekstu komunikacije i sporazumijevanja odrasla osoba treba utjeloviti attribute uključujući emocionalnu pismenost, motivaciju, etiku, osjetljivost, njegu te pedagogiju slušanja. Iznimno je važno da se gradi odnos koji je prožet povjerenjem između oba sudionika.

Do pogreške u razumijevanju dječje perspektive može doći ako je osoba koja radi s djetetom potpuni stranac i ne pokušava ostvariti odnos koji je potrebno graditi. Prije samog početka istraživanja s djecom, potrebno je s njima uspostaviti odnos koji je zasnovan na povjerenju i odnos koji se iz dana u dan nadograđuje kako bi se dobili što ispravniji rezultati istraživanja. Nepoznate osobe u djeci bude nemir, nesigurnost i strah (Murray, 2019).

4. Suradnja s roditeljima

Obitelj i odgojno-obrazovne ustanove dugo u se sagledavale kao dva različita svijeta koja imaju posve drugačije zadaće tijekom djetetovog odrastanja. Obitelj je bila više usredotočena na odgoj dok su se odgojno-obrazovne ustanove, više orijentirale prema samom obrazovanju djeteta (Rosić, 2015).

Jedan od najvažnijih preduvjeta kvalitete odgojno-obrazovnog procesa je suradnja roditelja i odgojno obrazovne ustanove – dječjeg vrtića. Kvalitetna suradnja je jedan od osnovnih preduvjeta uspješnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Vlah i Vorkapić, 2011).

Suradnja između obitelji i odgojno-obrazovne ustanove koju dijete pohađa podrazumijeva sve oblike komunikacije i interakcije. U interakciju se ubraja razmjena informacija, volontiranje i sudjelovanje u odgojno obrazovnom procesu. Budući da roditelji imaju glavnu ulogu u djetetovu životu, oni moraju stvoriti partnerskih donos s vrtićem i sudjelovati u obrazovanju djeteta. Uz obitelj, o odgoju i obrazovanju djeteta se brine i odgojno obrazovana ustanova – dječji vrtić. Iznimno je važno da oba aktera aktivno sudjeluju i komuniciraju kako bi se dijete cjelovito razvijalo te kako bi oba sudionika bila pravilno informirana o djetetovim postignućima i razvoju (Visković i Višnjic Jevtić, 2017).

Razvojem kvalitetnih partnerskih odnosa obitelji i odgojno-obrazovne ustanove postižu se i kvalitetniji obiteljski odnosi koji kasnije u djetetovom životu mogu utjecati na akademska postignuća. Izgradnja partnerskih odnosa između odgojno-obrazovne ustanove i obitelji u većini slučajeva se odvija u kontekstu odgojno-obrazovne institucije (Maleš, 2015).

Stručni suradnici u odgojno-obrazovnoj ustanovi trebaju razvijati svoje kompetencije u izgradnji partnerskih odnosa. Odgojitelji se prilikom izgradnje partnerskih odnosa ne služe samo znanjem koje su stekli u formalnom obrazovanju već razvijaju daljnje kompetencije pomoću pozitivnog stava prema partnerskim odnosima (Sewell, 2012).

Djeca rane i predškolske dobi većinu vremena provode u odgojno-obrazovnoj ustanovi ili s obitelji. Samim time može se uvidjeti da obitelj i odgojno-obrazovne ustanove pružaju djeci temelj za daljnji život. Zakonom je određena suradnja između obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova, ali stvarni oblici suradnje i obveze roditelja nisu definirani (Visković, 2018). Važno je da se prilikom djetetova odrastanja ne zapostavlja činjenica da je dijete glavni

akter u svom odrastanju. Problemi na koje se najčešće nailazi prilikom suradnje odgojno-obrazovne ustanove i obitelji je to što je ona najčešće zasnovana na informativnom obliku. Društvene promjene koje se događaju predstavljaju nove zahtjeve za obitelj i odgojno-obrazovne ustanove (Višnjić Jevtić i Visković, 2018).

Suradnja s roditeljima je najzastupljeniji termin u svakodnevnoj komunikaciji. Podrazumijeva proces u kojem odgojitelj dijeli informacije s roditeljima i obrnuto. Prilikom tog procesa odgojitelj i roditelj se dogovaraju i dijele informacije koje su iznimno važne za kvalitetan i cjeloviti razvoj djeteta. Cilj suradnje odgojno-obrazovne ustanove i obitelji je dobrobit djeteta (Maleš, 2003).

4.1. Komunikacija odgojitelja i roditelja

Komunikacija koju roditelji i odgojitelji ostvaraju često je orijentirana na pojedinačne probleme na koje nailaze prilikom odgoja i obrazovanja djeteta. Partnerski odnos tumačimo kao jasno obostrano opredjeljenje za suradnju obitelji i odgojno-obrazovne ustanove. Zajedničkim doprinosima dječjim postignućima, često komunikaciji, stvaranju pozitivnog ozračja u odgoju (Pahić, Miljević-Ričić i Vizek Vidović, 2010).

Prilikom uspostavljanja partnerskih odnosa obitelji i odgojno-obrazovne ustanove jako je važno da je komunikacija dvosmjerna, afirmativna, otvorena i konstruktivna. Takav oblik komunikacije omogućuje roditeljima i odgojiteljima informacije o aktualnim postignućima i ponašanjima djeteta. Uvriježeni oblici komunikacije kojima se koriste odgojitelji su roditeljski sastanci i, rjeđe, individualni sastanci roditelja i odgojitelja. Odgojno-obrazovna ustanova spremna je na takav oblik komunikacije, a roditelji se najčešće odazivaju na takav oblik suradnje. Nedostatak ovakvog pristupa komunikacije je to što se ovakvi sastanci održavaju par puta tijekom pedagoške godine. Individualni sastanci roditelja i odgojitelja su češći ako dijete ima poteškoće u razvoju (Pahić, Miljević-Ričić i Vizek Vidović, 2010). Suvremena pedagoška praksa prepoznaje čitav niz novih oblika suradnje (Višnjić Jevtić i Visković, 2018, Visković i Višnjić Jevtić, 2017).

4.2. Uloga dječjeg vrtića

Okruženje u kojem dijete boravi ima veliku ulogu prilikom njegova odrastanja. Jedno od takvih mjesta je i dječji vrtić. Okruženje u dječjem vrtiću može biti u nesrazmjeru s djetetovim dosadašnjim iskustvom u životu. Samim time može uvelike utjecati na djetetovu prilagodbu u takvom okruženju (Somoljanji Tokić, 2016).

Miljak (2009) tvrdi da je svako dijete individua te bi i djelovanje prema svakom djetetu trebalo biti individualizirano. Odgojitelji bi se trebali ponašati sukladno tome. Vrlo je važno djetetu omogućiti osobno istraživanje u kojem obitelj ima važnu ulogu.

Zadaća odgojitelja i ostalih stručnih suradnika u odgojno-obrazovnoj ustanovi je poticanje cjelovitog razvoja djeteta. Tu zadaću potrebno je ostvariti putem individualiziranog pristupa svakom djetetu unutar odgojno obrazovne skupine, a spomenutim pristupom potiče se prihvatanje, poštivanje, uvažavanje individualnog ritma u okviru specifičnih predispozicija, obiteljskog okruženja i osobni potencijal djeteta. Jedna od bitnijih zadaća dječjeg vrtića je sustavno cjelovito praćenje djetetovog razvoja tijekom boravka u dječjem vrtiću. Dokazivo praćenje djetetovih postignuća omogućuje razvojne mape. Svako dijete unutar odgojno-obrazovne ustanove ima svoju razvojnu mapu. Unutar mape mogu se nalaziti svi oblici dokumentiranja: foto, audiovizualni, videozapisi dječjih aktivnosti i postignuća, etnografske anegdotske bilješke, različiti oblici dječjeg izražavanja, dokumentiranje, samorefleksija djece (Visković, 2016).

5. Crtež kao iskaz dječje perspektive

U predškolskoj dobi djeca razvijaju svoje psihomotorne aspekte na različite načine i te su promjene vrlo značajne za daljnji rast i razvoj djeteta. Vizualna percepcija je iznimno važna kod dječjeg razvoja. U sklopu vizualno-perceptivnog razvoja ističe se vizualno-motorička inteligencija. Njezina je uloga ujedinjenje vizualnih informacija koje dijete dobiva iz vanjskog svijeta s izvedbom djetetove ruke. Informacije koje dijete zaprima dolaze prvotno iz mozga koji planira i koordinira motoričku izvedbu tj. akciju (Grubišić i Pinjatela, 2019).

Grubišić i Pinjatela, (2019) ističu važnost povezanosti vizualno-motoričke inteligencije s pokretima ruku jer su one ključan čimbenik u aktivnostima poput pisanja i crtanja. Važno je poticati djecu od najranije dobi kako bi se mozak prilagodio na različite poticajne čimbenike.

5.1. Vizualno-motorička integracija i koordinacija pokreta kod djece

Vizualno-motorička integracija omogućuje korištenje vizualnih informacija u svrhu motoričke aktivnosti. Spomenuta integracija omogućuje djetetu da svakog dana nesvjesno razvija svoje vještine. Djeca usavršavaju svoje vještine kroz trčanje i hranjenje (Grubišić i Pinjatela, 2019).

Prema Coallier, Rouleau, Bara i Morin, (2014) vizualno-motorička integracija je povezana s mnogim vještinama. Upravo ona ima važnu funkciju u razvoju grafomotorike. Vizualno-motorička integracija često je predmet istraživanja kod znanstvenika. Stručnjaci je ističu kao osnovni preduvjet u razvoju pisanja kod djece. Razlike na planu vizualno-motoričke integracije koje uočavamo kod djece u razvoju povezane su s akademskim uspjehom koji dijete postiže.

Shooman i Rosenblum, (2014) ističu da je crtanje razvojna faza kod djeteta u kojoj se poboljšava vizualno-motorička integracija. Vizualno-motoričke vještine su povezane s rukopisom i vještinom crtanja. Za pisanje je iznimno važan razvoj fine motorike. Koja se razvija u predškolskom razdoblju djetetova života.

Matijević-Mikelić, Košiček, Crnković, Trifunović-Maček i Grazio, (2011) navode da se preko dječjeg crteža može saznati mnoštvo informacija i elemenata. Neke od njih su: mišljenja, opažanja samog sebe i vizualno motoričkih sposobnosti. Također, dječji crtež može biti pokazatelj motoričke i kognitivne maturacije.

5.2. Razumijevanje djeteta kroz crtež

Bilić (2011) ističe važnost crtanja kako bi djeca bez straha mogla izraziti svoje osjećaje. Neka djeca rado dijele svoje osjećaje, informacije o životu, dok su druga djeca sramežljiva. Crtež može pomoći djetetu da lakše izrazi svoje misli i osjećaje. Također, crtež djeci može pomoći jer (Bilić, 2011):

- crtanje pruža siguran način izražavanja iskustava i osjećaja koje je teško riječima opisati;
- dijete napušta pasivnu ulogu i aktivno se pokušava eksternalizirati traumatsko iskustvo;
- crtanje pruža djeci mogućnost udaljenosti sami iz traumatskih iskustava;
- osjećaji preneseni na papir daju djetetu osjećaj kontrole i moć nad njima;
- crtanje pomaže kod smirivanja u trenutku uznemirenosti;
- smanjuje anksioznost i depresivno raspoloženje;
- pomoću crteža djeca se lakše usmeno izražavaju ako im crtež služi kao vodilja tj. struktura po kojoj pričaju.

Sambolek, Flander i Kremek (2010) proveli su istraživanje u kojem je cilj bio pronaći razlike i povezanosti između roditeljskih procjena i analize dječjih crteža. Kod analize svakog crteža djeteta važno je naglasiti da, neovisno o umjetničkoj razini, likovno izražavanje može pomoći djeci da svoje duboko potisnute probleme izraze neverbalno: linijom, bojom ili oblikom. U istraživanju je sudjelovalo 106 djece predškolske dobi i 106 roditelja. Rezultati istraživanja pokazali su statistički značajnu razliku u broju emocionalnih pokazatelja među djecom s obzirom na roditeljske ocjene agresivnosti, dok su rezultati roditelja pokazali statistički značajnu varijabilnost i razliku između dječje tjeskobe i moguće emocionalne poteškoće na temelju emocionalnih pokazatelja.

Karlavarisu (1988) ističe psihološke osnove koje obuhvaćaju četiri područja:

- psihološki aspekt likovnog stvaranja, - likovno stvaranje;
- njegov razvoj kod djece - likovnu tipologiju;
- psihološki aspekt doživljavanja umjetničkih djela;
- specifičnosti recepcije umjetničkih djela od strane djece.

Likovno stvaralaštvo je specifičan proces s određenim karakteristikama. Tijekom stvaranja dječjeg crteža postoje dva vremenski izdvojena tijeka. Jedan od njih je proces koji je

unutarnje prirode, dok je drugi uvjetovan kontaktima subjekta sa sredinom. Crtež također može poslužiti za procjenu emocionalnog stanja kod djeteta. On služi za izražavanje dječjih tegoba, strahova i trauma. Korisno je poticati djecu da po završetku crtanja interpretiraju ono što su nacrtali. Zaključci se nikada ne bi smjeli donositi samo na osnovi crteža, nego bi se trebali upotpuniti s interpretacijom djeteta. U pojedinim situacijama dijete ne dovršava svoj crtež i može poslati posve pogrešnu poruku. Zbog tog se ističe važnost razgovora s djetetom o crtežu (Kalavarisu, 1988).

6. Dječje razumijevanje subjektivne dobrobiti

Socijalno okruženje u kojem dijete boravi utječe na djetetove stavove o suradnji. Dijete dolaskom u novo socijalno okruženje prenosi obiteljsku kulturu te ju u interakciji preoblikuje. Samim time dijete mijenja okruženje u kojem se ono trenutno nalazi. U ovakvom okruženju razvija se i djetetova osobnost.

Rajhvan Bulat (2018) ističe da je subjektivna dobrobit djeteta važna dimenzija u konceptu dobrobiti djece. Percepcija vlastite dobrobiti kod djeteta najvažniji je čimbenik u procjeni okoline u kojoj se dijete nalazi te je li ta okolina pogodna za razvoj punih potencijala djeteta. Iznimno je važno uključiti dječju perspektivu prilikom istraživanja njihove dobrobiti, a pri procjeni dobrobiti uključuje se i njihova subjektivna dobrobit. Subjektivna dobrobit djece jedan je od važnijih indikatora djetetove dobrobiti te bi njegovo praćenje trebalo biti prioritet.

6.1. Metodologija istraživanja

Kako bi se stekao uvid u dječju perspektivu osobne dobrobiti, provedeno je istraživanje mišljenja djece o tome što je dobro za njih (dobrobiti) kroz crtež. Suglasnost na istraživanje dalo je Etičko povjerenstvo Filozofskog fakulteta u Splitu. Istraživanje je provedeno uz suglasnost ravnateljice odgojno-obrazovne ustanove te roditelja djece. Prije provedbe samog istraživanja s roditeljima je obavljen razgovor u kojem se pobliže objasnilo i opisalo istraživanje. Djeca su prije samog pristupanja istraživanju razgovarala s odgojiteljicom o njemu. Samim time su i oni bili upoznati s projektom koji se odvijao u odgojno-obrazovnoj skupini. Svako dijete koje je sudjelovalo u istraživanju donijelo odluku da želi sudjelovati.

Boravkom u odgojno-obrazovnoj skupini ostvareni su afirmativni odnosi s djecom. Istraživač koji je provodio intervju je odgojiteljica. Ona procjenjuje da je s djecom uspjela uspostaviti povjerenje te međusobno razumijevanje. Dokumenti kao što su informativni pristanak, identitet djeteta, bilješke te prijepisi čuvaju se kod istraživača.

6.2. Instrument

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je instrument – polustrukturirani *Intervju za istraživanje mišljenja djece o tome što je dobro za njih (dobrobiti) kroz crtež*. Intervju se provodio kada su djece za to pokazala interes. Odgojiteljica je provodila intervju pojedinačno

sa svakim djetetom kako bi mogla zapisati sve informacije koje je dobila od djeteta za vrijeme provedbe istraživanja.

S djecom se prvo započelo razgovarati, a nakon toga su nam djeca svoju subjektivnu dobrobit izrazili kroz crtež. Pitanja koja su se koristila nisu rigidno praćena nego služe kao natuknice u razgovoru s djecom.

6.3. Uzorak

U ovom istraživanju dječje perspektive dobrobiti sudjelovalo je 10 djece. Djeca su različite dobi, ali sva djeca su pred polazak u školu. U istraživanju je sudjelovalo 8 dječaka i 2 djevojčice. Najmlađe je dijete imalo 72 mjeseca, dok je najstarije imalo 85 mjeseci. Sva djeca su pohađala istu odgojno-obrazovnu skupinu.

6.4. Nalazi

Slijedom provedenih polustrukturiranih intervjua s djecom predškolske dobi u DV Smilje – objekt Građa, izdvojeno je 10 studija slučaja.

Studija I

Dječak L.Č. kronološke dobi 78 mjeseci boravi treću godinu u deseto satnom programu dječjeg vrtića. Dječak je polaznik u mješovitoj skupini. U pojedinim trenucima odgojiteljica odvaja djecu prema uzrastu kako bi se djeca predškolskog uzrasta mogla pripremiti za polazak u školu. L.Č. će sljedeću pedagošku godinu pohađati osnovnu školu. Dječak je ponosan jer je napokon predškolac i može pomagati mlađoj djeci.

Dječak živi u četveročlanoj obitelji u kojoj su oba roditelja zaposlena. Prije par mjeseci dobio je mlađu sestru te se time veoma ponosi *posta sam teto stariji brat, čuvam seku*. U obiteljskoj kući živi i roditeljica T.R. koja pohađa istu odgojnu skupinu kao i L.Č. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja.

L.Č. u razgovoru s odgojiteljicom kao osobno zadovoljstvo navodi *najsretniji sam kada crtam. Onda se osjećam sretno*. Interakcija s prijateljima najveće mu je zadovoljstvo. L.Č. navodi *Najviše se volim igrati s mojim prijateljima. Moji najbolji prijatelji su Mihovil, Roko, Luka Marko, Niko i Karlo*. Kao najdražu igru dječak ističe *igru legićima, malim legićima. Oni su moji najdraži prijatelji i jako ih volim*.

Prilikom *samoprocjene* aktivnosti koje L.Č. najviše voli i s kim provodi svoje vrijeme dječak navodi igru Lego kockama. Dječak ne želi mijenjati aktivnosti u kojima sudjeluje. Tvrdi da uživa s prijateljima. U svom vremenu koje provodi u aktivnostima dječak *Mama ili tata uvijek prerano dođu po mene. Ja se zaigram i oni dođu*.

Dječak vidi dječji vrtić kao odgojno-obrazovnu ustanovu u kojoj savladava nova znanja i vještine. *U vrtiću sam naučio različite pjesmice, engleski i puno igara*. Engleski je nešto što posebice uveseljava L.Č. jer ponosno svoja nova znanja prenosi roditeljima. Odgojiteljicu vidi kao *tetu koja uči djecu. I teta nas pazi, uvijek je tu ako nam šta treba*.

L.Č. ističe *kad mi je potrebna pomoć pitam Luka Marka i mamu i tatu. Luka Marko mi uvijek pomaže u vrtiću nikad nije rekao neću ako slučajno ne zna, pita tetu*. Dječak ističe kako on najčešće pomaže *Mihovilu u vrtiću, a mami i tati kući*.

Nakon što je dječak razgovarao s odgojiteljicom o svom doživljaju okruženja u kojem odrasta te dobrobiti koje ga okružuju, L.Č. je na poticaj odgojiteljice crtao prema vlastitom nahodjenju. Dječak je uzbuđeno crtao te je jedva čekao podijeliti crtež s odgojiteljicom.

Slika 1. L.Č.

L.Č. navodi *nacrtao sam moje prijatelje i sebe. Igramo se s igračkama.* Dječak radosno navodi *kada budem veliki graditi ću kuće u kojima će živjeti moji prijatelji. Jedva čekam da odrastem pa da mogu ići vani s Nikom, Luka Markom, Rokom, Mihovilom i Karlom.* Na poticaj odgojiteljice da dječak nadogradi svoj crtež ili nacрта novi ako želi L.Č. *ništa ne bi mijenjao. Sve sam nacrtao kako sam želja.*

Nakon nekoliko dana odgojiteljica je ponovno ponudila L.Č. nadogradnju starog ili mogućnost crtanja novog crteža, no dječak je potvrdio da je nacrtao sve što želi.

Studija II

Dječak P.R. kronološke dobi 81 mjesec boravi treću godinu u odgojno-obrazovnoj skupini. Program u kojem dječak boravi deseto satni je program u vrtiću. Odgojiteljica unutar odgojno-obrazovne skupine u pojedinim trenucima odvaja djecu pred polazak u školu kako bi ih pripremila za nadolazeće obveze. P.R. će sljedeću pedagošku godinu pohađati osnovnu školu.

P.R. živi u peteročlanoj obitelji u kojoj su oba roditelja zaposlena. Dječak je najmlađe dijete u obitelji. U obitelji je od djece najstarija sestra, a P.R. ima i starijeg brata. Dječak voli dijeliti priče koje su mu brat i sestra ispričali, a najčešće je riječ o njihovim anegdotama iz škole ili o dogodovštinama s obiteljskih izleta. Majka dječaka je odgojiteljica te je iznimno predana stvaranju partnerskih odnosa s odgojiteljicama. Ona prihvaća veće uloge u raznim aktivnostima koje se provode unutra odgojno-obrazovne ustanove kako bi i ostale roditelje privukla na sudjelovanje. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja.

Prilikom razgovora P.R. ističe da najviše voli provoditi vrijeme sa svojom obitelji (osobno zadovoljstvo) *najviše volim biti sa svojom obitelji. Posebno volim kada idemo na snijeg tada mi je najljepše.* Ali ističe kako voli *biti s prijateljima u vrtiću. Najdraže mi se igrati s Luka Markom, Čogeljom, Mihovilom, Karlom, Nikom i Filipom.* Uz svoje prijatelje dječak rado provodi vrijeme (u interakciji) slažući Lego kocke, a najdraži su mu mali Legići. Dječak se voli igrati s prijateljem Filipom, a posebno mu je zadovoljstvo kada idu zajedno na kupanje i luduju na *luftiću.*

P.R. u *samoprocjeni* aktivnosti koje najviše voli i s kim svoje vrijeme provodi navodi tijekom razgovora s odgojiteljicom, *obožavam svakakve igre i igračke.* U svojoj igri P.R. želi samo *promijeniti da me brat ne izaziva, uvijek me zeza. Ne da mi ono šta želim. A kad ga tužim mami onda mi je vrati.*

P.R. dječji vrtić vidi kako mjesto u kojem stječe nova znanja. *U vrtiću sam naučio engleski kroz pjesmice, razne igre. Također, naučio sam slova i riječi.* Dječak odgojiteljice vidi kao osobe koju su tu *da čuvaju djecu dok mama i tata rade. U dječjem vrtiću odlučujem sam na što ću se i s kim igrati kad ne radimo nešto svi skupa.* U tom slučaju navodi kako *tete podijele djecu u skupine ili se dogovorimo tko će se s kim igrati.*

Dječak ističe kako prilikom problema ili neprilika traži pomoć od tebe. Tvrdi da kući za pomoć pita mamu ili tatu. *Dok sam kući za pomoć pitam mamu ili tatu ovisi tko je kući.*

Ponosno P.R. pomaže ženskima u vrtiću. One su manje i slabije pa im muški moraju pomoć, a kad treba u manjoj mjeri pomognen Filipu i Niki.

Odgojiteljica potiče dječaka da, nakon razgovora o okruženju u kojem odrasta, nacрта ono što želi prema vlastitom nahođenju. P.R. je tijekom crtanja razgovarao s odgojiteljicom o crtežu, opisujući dio po dio. Iskazao je želju da svoj crtež podijeli s ostalom djecom u skupini.

Slika 2. P.R.

P.R. prilikom razgovora o crtežu navodi *nacrtao sam Aquapark. To sam nacrtao jer je tamo super*. Na upit odgojiteljice bi li želio što promijeniti ističe kako *ništa ne bi minja jedno da idemo češće. Svega par puta na lito odemo, a ja bi želja da više idemo*.

Dječak sebe u budućnosti vidi u zanimanju *vatrogasca. Kad narastem gasit ću požare. Njih najviše ima liti*. P.R. smatra da se nakon izlaska iz vrtića neće vidjeti s djecom koja su ga pohađala. *Družiti ću se s Lukom, ali on mi nije prijatelj iz vrtića. Ne mislim na Luka Marka. I družiti ću se s Jakovom*. Smatra da će prijatelje iz vrtića rijetko viđati, možda samo u *Aquaparku Filipa, Ćobia, Noela ako se slučajno sretnemo*.

Nakon nekoliko dana odgojiteljica je ponudila P.R. da na crtežu nešto doda ili ako ima želju da nacrtati novi. Dječak odgojiteljicu odbija te navodi *ništa ne bi doda na svoj crtež, sve sam nacrtati*.

Studija III

Dječak K.K. kronološke dobi 82 mjeseca boravi treću godinu u odgojno-obrazovnoj skupini. Skupina koju dječak pohađa mješovitog je uzrasta a program je deseto satni. Pred polazak u školu odgojiteljica odvaja djecu u odgojno-obrazovnoj skupini kako bi se pripremila na separaciju. Dječak je sretan i ponosan zbog toga čina jer to znači da je on predškolac.

K.K. živi u četveročlanoj obitelji a on je mlađe dijete. Roditelji rado sudjeluju u aktivnostima koje se održavaju unutar odgojno-obrazovne ustanove. Od početka pedagoške godine rado slušaju odgojiteljicu kada im priča što se događa u skupini. Često i sami iniciraju razgovor o provedenom danu unutar skupine. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja.

Tijekom razgovora s dječakom odgojiteljica dolazi do saznanja što mu čini osobno zadovoljstvo *najsretniji sam kada idem s mamom i tatom na kupanje. Brat mi je već veliki pa ne ide s nama. A ono šta najviše volim kod kupanja je ona lipa slatka topla krafna na Jadriji.* K.K. nestrpljivo iščekuje tople ljetne dane.

Aktivnosti koje ga uveseljavaju tijekom boravka u dječjem vrtić, tj. u interakciji s prijateljima su slobodna igra s prijateljima. *Najviše se volim igrati s Pavlom. S njim se igram i posli vrtića.* S nestrpljenjem iščekuje *Dječji festival* jer tada idu u grad i gleda crtiće u njemu, šeta po rivi gdje mu mama kupuje sladoled. Kao posebnog prijatelja dječak navodi prijatelja *Pavla. S Pavlom se volim igrati jer mi je zabavan, uvijek nam je lipo.*

U samoprocjeni aktivnosti, dječak ističe da su mu najdraži *mali Legići jer s njima može svašta složiti*, a kad mu dosadi može ih srušiti i krenuti ispočetka. U ovoj aktivnosti dječak navodi kako *ništa ne želi minjati. Uživam ih slagati.*

Dječji vrtić dječak vidi kao lijepo mjesto. *Drago mi je ići u vrtić. Tete su me naučile različite pjesmice jer ih puno pjevamo. Volim šta više pjevamo, nego čitamo priče to mi je dosadno već sam sve čuja.* K.K. vidi odgojiteljice kao osobe koje se brinu za djecu. *Tete čuvaju djecu i uče ih, a mi biramo s kim ćemo se igrati. Kad se posvađamo, teta uvik nađe način da nas pomiri.*

Dječak odgojiteljicu vidi kao osobu koja će mu pružiti zaštitu i sigurnost. *Kad se udarim, tražim tetu za pomoć.* Također, K.K. ističe kako često pomaže mlađoj djeci i prijateljima kada se ozlijede. *U vrtiću pomažem tetama, pazim da mlađi ne rade nered i spremam igračke s prijateljima kad im se ne da samima.*

Odgojiteljica potiče dječaka da, nakon razgovora o okruženju u kojem odrasta, nacрта ono što želi prema vlastitom nahođenju. K.K. je tijekom crtanja razgovarao s odgojiteljicom o crtežu, opisujući dio po dio. Dječak je s veseljem dočekao ovaj dio našeg razgovora. Inače voli pokazivati svoje likovno umijeće roditeljima pa je htio pokazati i ovaj.

Slika 3. K.K.

Kada je dječak završio svoj crtež, pokazuje odgojiteljici što je nacrtao. *To sam nacrtao vatromet, boje, ljude. Boku nisam moga nacrtati. Nije ni se dalo bojati cili papir da bude noć ali bila je noć, nije bia dan. Ovo je bili papir pa zato izgleda ko dan.*

U budućnosti dječak sebe vidi kao sportaša. *Kad odrastem bit ću nogometaš. Ali mislim da ću se i dalje družiti s prijateljima iz vrtića i kad budem velik. Oni su mi prijatelji.*

Odgojiteljica je nakon nekoliko dana ponudila K.K. da nešto promijeni na crtežu ako želi, ali dječak nije pristao. *Nacrtao sam sve kako sam želio. Baš mi se sviđa crtež. A sviđa se mami i tati.. Samo ža mi je šta ga ne mogu nositi kući pokazati bratu.* Dječak je zamolio odgojiteljicu da mu kopira crtež da ga ponese kući.

Studija IV

Dječak F.Š. kronološke dobi 85 mjeseci u odgojno-obrazovnoj skupini boravi četvrtu godinu. Dječak pohađa desetosatni program u dječjem vrtiću. Pred polazak u školu odgojiteljica odvađa djecu u odgojno-obrazovnoj skupini kako bi se pripremila na separaciju. Dječak će od sljedeće pedagoške godine pohađati osnovnu školu.

F.Š. živi u četveročlanoj, uskoro peteročlanoj, obitelji. Majka trenutno ne radi, dok je otac zaposlen. Dječak je najstarije dijete u obitelji. Mlađa sestra pohađa istu odgojno-obrazovnu ustanovu, (ne i skupinu) pa u dječji vrtić dolaze zajedno. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja.

U razgovoru s odgojiteljicom dječak opisuje vrijeme koje mu utječe na osobno zadovoljstvo. *Mene čini sretnim kada mi mama i tata kupe sladoled i volim kada idemo na kupanje na Jadriju svi zajedno. Posebno volim kada na plaži bude Šimun jer se volim kupati s njim. Aktivnosti koje dječak rado provodi u interakciji s prijateljima su igra sa Šimunom, Pavlom, Čobijem i to na nogomet. To ne možemo uvijek igrati, ali kada možemo to obožavam.*

Pri samoprocjeni dječak navodi da se najviše voli igrati s Čobijem, Pavlom i Šimunom *se najviše volim igrati jer su mi oni najbolji prijatelji. Aktivnosti koje volim su nogomet, penjanje, vatanje i žmire, ali nekad ne možemo na dvorište pa budem tužan jer je ružno vrijeme vanka i onda se igramo s legićima. U vrtiću ne bi ništa minja samo možda da možemo više bit vani i da vidim prijatelje iz druge sobe jer sad ne smimo biti zajedno zbog korone.*

Predmeti u aktivnostima koje dječak najviše koristi su bojice te razne igračke unutar sobe dnevnog boravka. *Najviše volim crtati, igrati se i učiti malo engleski. Sam odlučim s čim ću se igrati kad je slobodna igra. F.Š. odgojiteljice vidi kao tete koje čuvaju djecu u vrtiću i koje ispunjavaju s nama radne listove.*

F.Š. odgojiteljicu vidi kao osobu u odgojno-obrazovnoj ustanovi koja će mu rado pomoći. *Kada mi je nešto kažem teti, a kada sam kući kažem to mami i ponekad tati. Mama me uvijek utješi kada mi je ružno. Tijekom boravka u dječjem vrtiću dječak ističe ja isto pomažem prijateljima u vrtiću, nije da samo tražim pomoć. U kući pomažem mami pa čak nekad operem pod.*

Odgojiteljica potiče dječaka da, nakon razgovora o okruženju u kojem odrasta, nacrtano što želi prema vlastitom nahođenju. Prema vlastitom nahođenju dječak je krenuo crtati. Tijekom crtanja provjeravao je gleda li itko od njegovih prijatelja što on to crta.

Slika 4. F.Š

Pri završetku crteža F.Š. dolazi do odgojiteljice kako bi joj pokazao svoj crtež. Prilikom dolaska veselo poskakuje. *Teto, teto nacrtao sam kako me mama grli i kad gledam ovu sliku jako sam sretan.* Na upit odgojiteljice želi li nešto dodati ili promijeniti, dječak je odgovorio *promijenio bi majcu ne sviđa mi se ova koju sam nacrtao. Nije mi lipa boja.*

Dječak sebe u budućnosti vidi u zanimanju vatrogasca. *Kad narastem bit ću vatrogasac. Ali ja ću se i dalje igrati s prijateljima, teto, neću samo raditi. Imati ću i prijatelje iz škole, znaš teto??*

Studija V

Dječak N.S. kronološke dobi 78 mjeseci treću pedagošku godinu boravi u istoj odgojno-obrazovnoj skupini. N.S. pohađa desetosatni program. Odgojiteljica odvaja djecu unutar odgojno-obrazovne skupine prema individualnim potrebama ili potrebama manjih grupa odvaja. Najčešće se to događa kako bi se predškolska djeca pripremila za školu. N.S. će sljedeće pedagoške godine pohađati osnovnu školu.

Dječak živi u četveročlanoj obitelji. Starije je dijete u svojoj obitelji a mlađi brat od ove pedagoške godine pohađa dječji vrtić. N.S. je jako ponosan na to te je tu informaciju ponosno podijelio sa svima u odgojno-obrazovnoj skupini. Odgojiteljice su s roditeljima uspjele ostvariti partnerske odnose, redovito komuniciraju te se roditelji redovito odazivaju na aktivnosti koje odgojiteljice pripremaju. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja.

N.S. u razgovoru s odgojiteljicom opisuje vrijeme koje mu čini osobno zadovoljstvo *najsretniji sam kada je moja obitelj zajedno. Kada zajedno provodimo vrijeme na otoku, Kravljačici.* Dječak rado svoje vrijeme provodi u interakciji s prijateljima i bratom. *Najrađe se igram sa svojim bratom, ali kada nisam kući, kada sam u vrtiću, volim se igrati s Pavlom i Cvitom.* Aktivnosti koje dječak navodi su raznovrsne aktivnosti koje djeca mogu pronaći u sobi dnevnog boravka. *S bratom se volim igrati lovice jer imamo veliko dvorište, a s Pavlom u vrtiću se igram legićima. Cvita više voli kad se igramo na barbike, ali ne igramo se uvijek s njima.*

Dječak kod *samoprocjene aktivnosti* ističe da se voli igrati Cvitom i Pavlom jer ge ne krađu u igri. *Drugi znaju varati kada igramo onda se naljute pa se neću s njima igrati.* N.S. tijekom razgovora s odgojiteljicom ukazuje na jednu želju. *Želim da mi netko pokloni onu mega jahtu šta liti bude na rivi.* Veoma je razočaran što mu se ta želja još nije ispunila.

N.S. dječji vrtić dječak vidi kao lijepo mjesto. *U vrtiću sam naučia biti dobar. Naučia sam i malo pričati engleski, ali naučia sam i neke pjesmice.* Odgojiteljice dječak vidi kao osobe koje se brinu i uče djecu. *Teta uči djecu.* Za aktivnosti koje provodi u vrtiću N.S. ističe *sam odlučujem na šta ću se igrati.*

Za pomoć dječak u dječjem vrtiću traži odgojiteljicu. *Tetu pitam za pomoć kad sam u vrtiću, a tatu pitam kada sam kući.* Također, N.S. ističe kako često pomaže djeci i prijateljima u dječjem vrtiću. *U vrtiću pomažem Simonu i Roku najviše.*

Odgojiteljica potiče dječaka da, nakon razgovora o okruženju u kojem odrasta, nacrtano što želi prema vlastitom nahođenju. N.S. je izrazio želju da ga nitko ne gleda dok crta jer je želio je da njegov crtež bude iznenađenje.

Slika 5. N.S.

Kada je dječak završio svoj crtež pokazuje odgojiteljici što je nacrtao. *Teto, teto, nacрта sam Kiki bombone. Znaš li zašto, teto? Ja ih obožavam jesti i baš sam ti to želja nacrtati.* U budućnosti dječak sebe vidi u zanimanju pomorca. *Kad odrastem bit ću pomorac. Plovit ću morem i svašta ću ti vidjeti. Možda budem vozia i mega jahtu, znaš, teto? I vodit ću svog prijatelja Pavla da mu pokažem kako je lipo biti na moru.*

Odgojiteljica je N.S. ponudila nakon nekoliko dana da promijeni nešto ako želi na svom crtežu, ali dječak odbija. *Nacrtam sve kako sam želja baš mi se sviđa crtež.*

Studija VI

Dječak N.B. kronološke dobi 75 mjeseci boravi treću godinu u odgojno-obrazovnoj skupini. N.B. pohađa desetosatni program. Odgojiteljica unutar odgojno-obrazovne skupine u pojedinim trenucima odvaja djecu pred polazak u školu kako bi ih pripremila za nadolazeće obveze. N.B. će sljedeću pedagošku godinu pohađati osnovnu školu.

N.B. živi u peteročlanoj obitelji, u kojoj su oba roditelja zaposlena. Dječak je najmlađe dijete u obitelji i ima nekoliko godina stariju sestru i još starijeg brata. Majka dječaka je susretljiva i želi ostvariti što kvalitetniju komunikaciju i suradnju s odgojiteljicama. Često propituje o aktivnostima koje su proveli u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Otac je uzor dječaku pa ga često spominje u skupini te je posebno radostan kada otac dođe po njega.

Prilikom razgovora N.B. ističe *čini me sretnim kad sam s obitelji kad smo svi zajedno. A posebno teto volim kad idemo na snig. Još volim kad mi se ispuni želja, znaš teto, ono nešto šta baš želiš, ali ne smiš svima svoje želje govorit.* Dječak ističe kako voli biti s prijateljima u vrtiću. *Igram se Čobijem i Pavlom.*

Dječak kod *samoprocjene aktivnosti* ističe da se voli igrati s *Čobijem i Pavlom se volim najviše igrati. Jer su mi oni najdraži prijatelji. Zanimljivo mi je s njima pa se ne umorimo uopće niko od nas.*

Ističe da mu je slaganje Legića najdraža aktivnost u kojoj sudjeluju i moji prijatelji. *Najdraži su mi sitni legići i ne bi ih za ništa minja.*

N.B. dječji vrtić vidi kao mjesto u kojem stječe nova znanja. *Volim ići u vrtić, ali uskoro ću u školu. Naučija sam puste pjesmice, abecedu, neke igre npr. znam ti igru Farma. Svašta sam, teto, naučija.* Dječak odgojiteljice vidi kao osobe koju su tu *da čuvaju djecu dok mama i tata rade. U dječjem vrtiću odlučujem sam na što ću se igrati i šta ću raditi.* N.B. je naposljetku nadodao *s mamom kući svaki dan razgovaram šta ćemo kuvati danas.*

Dječak ističe kako prilikom problema ili neprilika traži pomoć od odgojiteljice. *Pomoć tražim ako padnem ili ako se udarim. Dok sam kući pomoć tražim od mame i tate.* N.B. ponosno odgojiteljici prepričava *ja ti teto metem po kući mami. Tako ti ja njoj pomažem, a tati pomažem kad kosi, on, teto, kosi i trava leti na sve strane, a ja ti uzmen metlu i to pometen. Mislin ne može se sve baš pomest ipak si u polju, ali ono na jednu vrp.*

Nakon provedenog razgovora s odgojiteljicom o okruženju u kojem odrasta, a odgojiteljica ga potiče da nacрта ono što želi. Dječak je s veseljem dočekao ovaj dio našeg razgovora.

Slika 6. N.B.

Kada je dječak završio svoj crtež pokazuje odgojiteljici što je nacrtao. *Teto nacрта sam traktor jer ja sam ti sritan kad se vozim u njemu. Ono šta ode triba prominit je motor, znaš? Ovaj ne valja, ne radi, neće da vozi.*

U budućnosti dječak sebe vidi kao majstora. *Kad narastem bit ću majstor, meštar. Teto, ako tebi bude šta tribalo popraviti samo ti mene nazovi, ja ti uzmen štemalicu i sve ti popravim. Malo će prvo biti nereda, al pomest ću ja to sve na kraju.* Na upit odgojiteljice želi li nešto dodati ili promijeniti dječak je odgovorio *ne sve sam nacрта kako san tija.*

Dječak smatra kako će se uvijek družiti s prijateljima koje je stekao u dječjem vrtiću. *Kada narastem družiti ću se s prijateljima iz vrtića, ali i onima koje ću upoznati u školi.* Odgojiteljica je N.B. ponudila nakon nekoliko dana da promijeni, ako nešto želi na svom crtežu, ali dječak odbija. *Nacрта sam sve kako sam želja baš mi se sviđa.*

Studija VII

Dječak L.A. kronološke dobi 77 mjeseci u odgojno-obrazovnoj skupini boravi treću godinu. Dječak pohađa desetosatni program. Odgojiteljica unutar odgojno-obrazovne skupine u pojedinim trenucima odvaja djecu pred polazak u školu kako bi ih pripremila za nadolazeće obveze. Dječak će od sljedeće pedagoške godine pohađati osnovnu školu.

L.A. živi u peteročlanoj obitelji. Majka trenutno ne radi, dok je otac zaposlen. Dječak je najstarije dijete u obitelji, a ima mlađeg brata i prije par mjeseci je u njihovu obitelj došla sestra. Dječak je s nestrpljenjem čekao dolazak sestre na svijet. Kada je majka otišla u bolnicu, svakoga dana je iščekivao kada će tata doći po njega da čuje novosti. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja. Roditelji su veoma zaposleni te ne stignu popratiti sve što se događa unutar odgojno-obrazovne skupine.

U razgovoru s odgojiteljicom, L.A. opisuje vrijeme koje mu čini osobno zadovoljstvo: *najsretniji sam kad se igram s prijateljima.* Aktivnosti koje dječak rado provodi u interakciji s prijateljima. *Najljepše mi je igrati se s Čobijem u dvorištu na bilo šta, a u sobi se volim najviše igrati na Legiće.*

Dječak prilikom *samoprocjene* aktivnosti koju najviše voli navodi *najdraže mi se igrati s Čobijem jer se on nikada ne svađa s menom, uvijek se lipo igramo.* L.A. ističe da su mu igračke zabavne, ali da voli kad mu mama dozvoli da uzme mobitel. *On je isto zanimljiv, jer na njemu ima puno videa, igrica, svega.* Na upit odgojiteljice želi li nešto promijeniti u svojim aktivnostima dječak odgovara *ništa ja tu ne bi minja, meni je ovako super.*

Dječak dječji vrtić doživljavao kao ustanovu u kojoj stječe nova znanja i vještine koje će mu služiti u daljnjem životu. *U vrtiću sam naučila čitati i pisati. Naučila sam slova, abecedu, a naučila sam i engleskog. Baš mi je super kad brata nešto novo naučim iz vrtića.* L.A. vidi odgojiteljice kao osobe koje čuvaju djecu u dječjem vrtiću. *Teta u vrtiću pazi na djecu. U vrtiću se dogovaram s prijateljima puno, ali i sam odlučujem na koje igre ću se igrati.*

Kada mu je potrebna pomoć unutar odgojno-obrazovne ustanove, L.A. se prvo obraća prijateljima. *Kad mi treba pomoć, pitam Čobija ili Pavla, ovisi s kim se igram ili tko mi je bliže.* Zatreba li dječak pomoć u kući, obraća se roditeljima. *Kad sam kući pitam mamu ili tatu da*

mi pomognu. Brat je mal, ne može mi on pomoć. Ja njemu mogu pomoć. Moj zadatak je da pazim na brata i sestru.

Nakon provedenog razgovora s odgojiteljicom o okruženju u kojem odrasta, a odgojiteljica ga potiče da nacрта ono *što želi*. Dječak je s veseljem dočekaov ovaj dio našeg razgovora. Nakon što je završio svoj crtež dječak ga je podijelio s cijelom skupinom i želio je svima reći što je on nacrtao.

Slika 7. L.A.

L.A. prilikom razgovora o crtežu navodi *na mom crtežu smo Franko (moj brat), ja i naši prijatelji. Svi se zajedno igramo.* Na upit odgojiteljice bi li želio što promijeniti, ističe kako *ništa ne bi minja. Obožavan kad se igramo svi skupa. Baš mi bude zabavno.*

Dječak sebe u budućnosti vidi u zanimanju keramičara. *Kad budem veliki, postavljat ću pločice s ćaćom. Mi ćemo zajedno raditi i družiti se po cile dane.* Dječak ističe kako će se u budućnosti nastaviti družiti s prijateljima koje je stekao u dječjem vrtiću. *Družiti ću se s tatom i prijateljima iz vrtića.*

Odgojiteljica je L.A. ponudila nakon nekoliko dana da promijeni, ako nešto želi na svom crtežu, ali dječak odbija. Dječak navodi *ništa ne bi doda na svoj crtež sve sam nacrtala sam tija.*

Studija VIII

Djevojčica M.B. kronološke dobi 72 mjeseca već drugu godinu pohađa odgojnu skupinu. Unutar ove odgojno-obrazovne skupine provodi se desetosatni program. Odgojiteljica odvaja djecu u manje skupine kako bi mogli raditi u grupama. Djeca predškolske dobi posebno se vesele tom trenutku jer svi zajedno rješavaju zadatke koji im služe kao svojevrsna priprema za školu. Sljedeće pedagoške godine djevojčica će pohađati osnovnu školu. M.B. je najmlađi predškolac u skupini te je za upis u sljedeću pedagošku godinu trebala poseban pristanak škole.

M.B. živi u četveročlanoj obitelji u kojoj su oba roditelja zaposlena. Starije je dijete, a mlađa sestra pohađa dječje jaslice u istom vrtiću. Iako su zaposleni, pronalaze vrijeme da aktivno sudjeluju u aktivnostima koje se događaju unutar odgojno-obrazovne ustanove. Mama s posebnim veseljem prihvaća sve zadatke te pronalazi nove ideje vezane za vrtićke projekte i rado ih dijeli s odgojiteljicom. Djevojčica je urednog psihofizičkog razvoja.

Djevojčica dijeli svoje osobno zadovoljstvo s odgojiteljicom i tvrdi da obožava kad je u prirodi. *Posebno kad planinarimo ili idemo na piknik. Tada sam okružena cvijećem i to obožavam. U prirodi vidim i puno životinja. Zabavno je i to, opuštana sam.* Kod boravka u dječjem vrtiću ističe da joj se najviše sviđa igra s prijateljicama. *Najrađe se igram s curama u sobi, a s dečkima vani.* M.B. je *samoprocjenom* aktivnosti zaključila da se najviše voli igrati s curama *se volim igrati na Barbike, crtamo ili gradimo ceste. Dok se s dečkima volim igrati lovice i skrivača kada izađemo vani.*

Djevojčica je u razgovoru istaknula kako bi ipak nešto promijenila u svijetu koji nas okružuje. *Ono što bi ja promijenila je da ne postoje ljudi koji bacaju smeće u prirodi. I da godišnja doba traju duže. I volila bi da mi seka brže naraste jer mi smeta u igri.*

M.B. vidi dječji vrtić kao mjesto u kojem je stekla nova znanja i prijatelje. *Uskoro ću u školu i nedostajat će mi vrtić. Ode sam naučila engleski i naučila sam da nije lijepo rugati se djeci što su buckasta. U vrtiću smo se ispričali jednoj curicu jer smo joj se rugali.* Odgojiteljice djevojčica vidi kao osobe koje su tu da ih čuvaju i da ih uče pravilima ponašanja. *Tete u vrtiću čuvaju djecu kao što to rade bake i uče ih da se lijepo ponašaju.* Kao osobe s kojima najviše surađuje djevojčica navodi *svoje prijateljice. S njima najviše surađujem u igri i sama odlučujem o čemu ću se igrati.*

Kada joj je potrebna pomoć obraća se starijima koji se nalaze u njoj okolini. *Kada mi je potrebna pomoć pitam starije kao što je teta, mama ili tata.* Nakon što je djevojčica završila razgovor s odgojiteljicom, odgojiteljica joj pruža poticaj da nacrtá ono što želi prema vlastitom nađođenju.

Slika 8. M.B.

Nakon što je završila s crtanjem, djevojčica dolazi do odgojiteljice te joj priča što je nacrtala. *Nacrtala sam prirodu i put koji vodi do vrha planine.* Prilikom upita odgojiteljice želi li nešto promijeniti na svom crtežu djevojčica je odgovorila *ne želim ništa mijenjati. Već to želim ostvariti.*

M.B. sebe u budućnosti vidi u različitim zanimanjima. Svako od tih zanimanja ju na poseban način uveseljava. *Kada odrastem želim biti puno toga-teta u vrtiću kao ti, teto; frizerka da prijateljicama radim frizure, a želim biti i pjevačica, planinarka i učiteljica.* Djevojčica sebe u budućnosti vidi u društvu *starih prijateljica iz vrtića, škole, ulice.*

Odgojiteljica je M.B. ponudila nakon nekoliko dana da promijeni, ako nešto želi na svom crtežu. Ona je odgojiteljicu odbila te navodi *ništa ne bi dodala, ali ni oduzela. Na svom crtežu sve sam nacrtala kako sam željela.*

Studija IX

Djevojčica T.R. kronološke dobi 77 mjeseci odgojnu skupinu pogađa već treću godinu. Unutar mješovite odgojno-obrazovne skupine odvija se desetosatni program. U pojedinim trenucima odgojiteljica odvaja djecu u manje skupine kako unutar bi mogli raditi određene zadatke. Predškolicima je to poseban izazov jer se natječu tko će bolje napraviti zadatke koje je pred njih stavila odgojiteljica. Sljedeće pedagoške godine djevojčica će pohađati osnovnu školu.

T.R. živi u tročlanoj obitelji i jedino je dijete u obitelji. Živi u obiteljskoj kući zajedno s rođakom koji pohađa istu odgojno-obrazovnu skupinu. Roditelji su zaposleni, ali posebnu pažnju posvećuju njezinom obrazovanju te su ponekad i prekomjerno zabrinuti. Djevojčica je urednog psihofizičkog razvoja.

Tijekom razgovora s odgojiteljicom, T.R. kao osobno zadovoljstvo navodi *obožavam putovati. Najsretnija sam kada idemo ja, tata i mama didovim Mercedesom*. Prilikom boravka u dječjem vrtiću ističe *najviše se volim igrati s Frankom, Karlom i Mihaelom. S njima uživa, jer mi je zabavno, svašta smišljamo novog i zanimljivog*.

Prilikom samoprocjene aktivnosti koju djevojčice najviše voli, zaključuje da joj je najdraže trčanje, skakanje i igra Barbikama. *Često se igramo frizera, znamo se igrati i doktora. Volim plesati. To mi je najljepše jer je zabavno*.

T.R. je istaknula u razgovoru kako bi ipak nešto promijenila. *Željela bi da više putujemo, malo mi je ovo kako sad putujemo. Svašta vidim dok smo na putu, naučim puno toga novog. I najbolje od svega mogu to ispričati svojim prijateljicama*.

Dječji vrtić djevojčica vidi kao mjesto u kojem je stekla nova znanja. *Naučila sam engleski i malo brojeve. Pjesme sam isto naučila. Svakako naučila sam i nove igre koje igramo za stolom. Sada sam starija pa sam naučila i pravila*.

Odgojiteljice djevojčica vidi kao osobe koje su tu da ih čuvaju i uče. *Tete uče i čuvaju dicu svaki dan*. Kao osobe s kojima najviše surađuje djevojčica navodi *moje prijateljice*. Kada joj je potrebna pomoć, T.R. se obraća starijima koji se nalaze s njom u prostoru. *Kad imam neki problem pitam tetu za pomoć, a kada sam kući pitam mamu, tatu ili babu*. Navela je da pomaže drugima ukoliko im je potrebna pomoć - *Ja pomažem svim prijateljima u nevolji i onima s kojima se puno igram i onima s kojima se malo igram*. Nakon što je djevojčica

završila razgovor s odgojiteljicom, odgojiteljica joj pruža poticaj da nacрта ono *što želi* prema vlastitom nahodjenju.

Slika 9. T.R.

Nakon što je završila crtež, T.R. dolazi do odgojiteljice te joj priča što je nacrtala. *Teto, nacrtala sam hotel jer mi to sličići na putovanje, a ja to obožavam. Prominila bi stvarno to teto da više putujemo i to svugdi. Jedva čekam da možemo ići daleko.*

Djevojčica sebe u budućnosti vidi u jednom zanimanju - *Kad odrastem želim biti teta u vrtiću.* U budućnosti ona sebe vidi u društvu *starih prijateljica iz vrtića.*

Nakon nekoliko dana odgojiteljica je ponudila T.R. da na crtežu ako želi doda nešto ili ako ima želju da novi nacrtā. Ona je odgojiteljicu odbija te navodi *ništa ne bi dodala, ali ni oduzela na svom crtežu. Sve sam nacrtala onako kako sam željela.*

Studija X

Dječak L-M.V. kronološke dobi 75 mjeseci boravi treću godinu u odgojno-obrazovnoj skupini. Skupina je mješovita uzrasta. Dječak pohađa desetosatni program u dječjem vrtiću. Odgojiteljica odvaja djecu u skupini prema potrebama individualnog ili grupnog rada. Predškolska djeca su često u grupama kako bi se svi zajedno mogli pripremiti za nadolazeće promjene. Dječak će od sljedeće pedagoške godine pohađati osnovnu školu.

L-M.V. živi u četveročlanoj obitelji, u kojoj se oba roditelja zaposlena. On je starije dijete, a mlađa sestra je upisana u isti vrtić (ali ne i skupinu) pa zajedno dolaze u njega. Zajedno dolaze u dječji vrtić. Jako su povezani te jedno drugom pružaju podršku u teškim trenucima. Dječak je urednog psihofizičkog razvoja. Roditelji aktivno sudjeluju u svim aktivnostima te zajedno s odgojiteljicom grade partnerske odnose.

U razgovoru s odgojiteljicom, dječak opisuje vrijeme koje mu čini osobno zadovoljstvo. *Sretan sam kada za vikend idem s mamom, tatom i sestrom kampirati. Obožavam kada vrijeme provodim u našoj kampici.* Aktivnosti koje dječak rado provodi u interakciji s prijateljima su *igra sa Pavlom, Mihovilom i Čobijem.*

Samoprocjenom aktivnosti dječak konstantira da najviše voli provoditi svoje vrijeme s Čobijem se najviše volim igrati u vrtiću. Aktivnosti koje volim su *mali legići i autice, a volim i kada odem s prijateljima u prirodu pa zajedno pronalazimo različite životinje.*

Predmeti u aktivnostima koje L-M.V. najviše koristi su razne igračke unutar sobe dnevnog boravka. *Obožavam aute, znaš, teto? Ja ti znam sve marke auta. Koje auto ti voziš?* Dječak odgojiteljice vidi kao *tete koje čuvaju.*

L-M.V. dječji vrtić vidi kao mjesto u kojem je stekao nova znanja i prijatelje. *U vrtiću sam naučio nove pjesme i razne igre na engleskom. Znam i abecedu na engleskom. Sam odlučujem s kim i ka ću se igrati.*

Dječak u odgojno-obrazovnoj ustanovi vidi odgojiteljicu kao osobu koja će ga po potrebi zaštititi i pomoći. *Za pomoć pitam tetu kad sam u vrtiću, a kad sam kući mamu ili tatu.* Tijekom boravka u dječjem vrtiću dječak ističe *ja pomažem svojoj sestri Luciji.* Nakon što je dječak završilo razgovor s odgojiteljicom ona mu pruža poticaj da nacrtava ono što želi prema vlastitom nahodjenju.

Slika 10. L-M..V.

Dječak prilikom razgovora o crtežu navodi *nacrtao sam svoju obitelj. S mojom obitelji su i didovi kućni ljubimci na otoku Pagu.* Na upit odgojiteljice bi li želio što promijeniti ističe *kako ništa ne bi mijenjao.*

Dječak sebe u budućnosti vidi u zanimanju *automehaničara. Kad narastem želim biti automehaničar jer jako volim aute i često tati pomažem kad ih popravlja u garaži.* Dječak ističe kako će se u budućnosti nastaviti družiti s prijateljima koje je stekao u dječjem vrtiću. *Kad narastem družiti ću se s Čobijem i Mihovilom. Zajedno ćemo ići na kampiranje. Zadržat ću svoje prijatelje jer se volim igrati i družiti s njima. Mi se često nakon vrtića igramo zajedno u parku.*

Nakon nekoliko dana odgojiteljica je ponudila L-M.V. da na crtežu ako želi doda nešto ili ako ima želju da novi nacрта. Dječak odgojiteljicu odbija te navodi *ništa ne bi dodao na svoj crtež.*

Iz dobivenih iskaza djece vidljivo je da:

- za 10 od 10 ispitanika obitelj i druženje s obitelji su ono što ih čini zadovoljnim i sretnim;
- 10 od 10 ispitanika je zadovoljno s interakcijom s vršnjacima;
- 10 od 10 ispitanika se voli igrati s prijateljima s kojima borave u odgojno-obrazovnoj ustanovi;
- 10 od 10 ispitanika dječji vrtić, *odgojno-obrazovnu ustanovu*, vidi kao mjesto u kojem stječe nova znanja i vještine;
- 10 od 10 ispitanika odgojiteljicu vidi kao osobu koja je tu za njih i koja ih čuva tijekom boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi;
- 8 od 10 ispitanika za pomoć prvo traži odrasle, dok 2 od 10 ispitanika za pomoć prvo pita prijatelje;
- 10 od 10 ispitanika je nacrtalo ono što ih najviše veseli, tj. ono što ih čini sretnima;
- 10 od 10 ispitanika smatra kako će im prijatelji koji su stekli u dječjem vrtiću biti prijatelji tijekom cijeloga života;
- 10 od 10 ispitanika ima ideju za buduća zanimanja u daljnjem životu;
- 2 od 10 ispitanika bi nešto promijenili kada bi mogli.

Zaključak

Razumijevanje dobrobiti je iznimno važno kao polazište za kvalitetne poticaje za pravilan rast i razvoj djeteta, što se može dugoročno reflektirati tijekom cijeloga života. Ograničavanjem djetetovih mogućnosti ili uskraćivanjem potreba djeteta, gubi se njihov identitet. Razumijevanjem djetetovog shvaćanja dobrobiti možemo uvelike utjecati na pravilan razvoj djeteta. Slušanjem djetetovih viđenja okoline u kojoj odrasta, njihovih potreba i želja možemo omogućiti cjeloviti razvoj djeteta.

Djeca su aktivni i punopravni sudionici svog rasta i razvoja stoga ih moramo tako i gledati tijekom odrastanja. Naravno, u obzir moramo uzeti i uzrast djeteta. Uzrastom raste i zrelost djeteta te njegova viđenja dobrobiti. Prema istraživanju koje je provedeno, sva djeca obitelj vide kao mjesto sreće, zadovoljstva i sigurnosti. U svijetu se sve više pokreće pitanje dječjeg razumijevanja dobrobiti što je iznimno važno jer tako omogućujemo djeci da izraze svoje mišljenje te da se cjelovito razvijaju.

Ističe se potreba za cjeloživotnim obrazovanjem odgojitelja i svih stručnih suradnika koji rade s djecom. Edukativne radionice i seminari mogu uvelike doprinijeti razumijevanju dječje dobrobiti. Iznimno je važno da podijelimo svoja saznanja i iskustva u radu s djecom.

Istraživanjem razumijevanja dječje dobrobiti ukazuje se na veću potrebu davanja autonomije djeci. Djeca su svjesna okoline u kojoj borave. Također, stekli su znanja i vještine koje su im potrebne u ovoj dobi – predškolskoj dobi. Moramo im vjerovati i omogućiti što kvalitetnije daljnje uvjete za rast i razvoj. Djeca su plemenita i krhka, ali svjesna svojih dobrobiti. Mi im trebamo omogućiti da se razvijaju u skladu sa svojim željama i mogućnostima razvijaju. Naše su najveće blago te im trebamo pomoći tijekom izazova i nedaća na koje će u životu naići.

Literatura

1. Ben-Arieh, A., & Frones, I. (2011). Taxonomy for child well-being indicators: A framework for the analysis of the well-being of children. *Childhood*, 18(4), 460-476
2. Bilić, V. (2011). Art teachers and abused children. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13(4), 87-121.
3. Bradshaw, J., & Richardson, D. (2009). An index of child well-being in Europe. *Child Indicators Research*, 2(3), 319-351.
4. Bradshaw, Jonathan, Keung, Antonia, Rees, Gwytheretal. (1 more author) (2011) Children'ssubjectivewell-being : International comparativeperspectives. Childrenand Youth ServicesReview. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.05.010>
5. Coallier, M., Rouleau, N., Bara, F., & Morin, M. F. (2014). Visual-motor skills performance on the Beery-VMI: A study of Canadian kindergarten children. *The Open Journal of Occupational Therapy*, 2(2), 4
6. Grubišić, I., & Pinjatela, R. (2019). Utjecaj programa poticanja psihomotoričkog razvoja na vizualno-motoričku integraciju, motoričke sposobnosti i crtež čovjeka u predškolske djece. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 68(2.), 508-517.
7. Herceg, L., Rončević, A., & Karlavaris, B. (2010). Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. *Zagreb: Alfa* .
8. Karlavaris, B. (1988.). *Metodika likovnog odgoja 2* . Grafički zavod Hrvatske.
9. Maleš, D. (2003.). Afirmacija roditeljstva. *Nacionalna obiteljska politika* , 275-302.
10. Maleš, D. (2015). Partnerstvom obitelji i škole do uspješnog odgojno-obrazovnog rada. U S. Opić, V. Bilić, & M. Jurčić (ur.), *Odgoj u školi* (str. 45-74). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
11. Matijević-Mikelić, V., Košiček, T., Crnković, M., Trifunović-Maček, Z., & Grazio, S. (2011). Development of early graphomotor skills in children with neurodevelopmental risks. *Acta Clinica Croatica*, 50(3), 317-321.
12. Miljak, A. (2009). Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SM Naklada d.o.o
13. Murray, J. (2019). Hearing young children's voices, *International Journal of Early Years Education*, 27:1, 1-5, <https://doi.org/10.1080/09669760.2018.1563352>
14. Pahić, T., Miljević-Ridički, R. i Vizek Vidović, V. (2010). Uključenost roditelja u život škole: percepcija roditelja opće populacije i predstavnika roditelja u školskim

- tijelima. *Odgojne znanosti*, 12 (2 (20)), 329-346. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/68276>
15. Rajhvajn Bulat, L. (2018). Najava projekta »Subjektivna dobrobit djece u hrvatskoj«<. *Ljetopis socijalnog rada*, 25(2), 299-301.
 16. Rosić, V. (2005) *Odgoj – obitelj – škola*. Rijeka: Žagar.
 17. Sambolek, A., Flander, G. B., & Krmek, M. (2010). Analiza dječjih crteža ljudske figure i usporedba s roditeljskim procjenama dječjega ponašanja. *Napredak*, 151(2).
 18. Sewell, T. (2012). Are we adequately preparing teachers to partner with families?. *Early Childhood Education Journal*, 40(5), 259-263. <https://doi.org/10.1007/s10643-011-0503-8>
 19. Shooman, L. T., Rosenblum, S. (2014). Drawing Proficiency Screening Questionnaire (DPSQ): Development, reliability, and validity, *American Journal of Occupational Therapy*, 68 (6) e227–e233.
 20. Somolanji Tokić, I. (2016). Teacher competencies and child starting in the light of a new curricular reform, *Školski vjesnik*, 65 (423-439)
 21. Statham, J., & Chase, E. (2010). *Childhood wellbeing: A brief overview*. Loughborough: Childhood Wellbeing Research Centre.
 22. Stewart, D., McWhirter, J., Sixsmith, J., Gabhainn, SN, Fleming, C. i O'Higgins, S. (2007). Percepcija dobrobiti djece kod djece, roditelja i učitelja. *Zdravstveni odgoj*.
 23. Visković, I. & Radić, M. (2016). Razvojne mape kao bolji U I. Visković (ed.). *Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 133 – 139). Zbornik radova za stručni i znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem. *Dijete i baština* 22. *Dani predškolskog odgoja i obrazovanja Splitsko-dalmatinske županije. Makarska: Dječji vrtić Biokovsko zvonce*
 24. Visković, I. (2018). Kultura zajednica u kojoj odrasta dijete rane i predškolske dobi. U A., Višnjić Jevtić i I. Visković (ur.), *Izazovi suradnje. Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 15-66). Zagreb: Alfa.
 25. Visković, I., & Mikulandra, K. (2021). Dječja perspektiva prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. *Acta Iadertina*, 18(1), 29-45.
 26. Visković, I., & Višnjić Jevtić, A. (2017). Mišljenje odgajatelja o mogućnostima suradnje s roditeljima. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 19(1), 117-146.

27. Višnjić Jevtić, A., Visković, I. (2021). What about Us? Children's Perspectives on their Wellbeing. *Psicología, Conocimiento y Sociedad*, 11(1), 57-78
doi:10.26864/PCS.v11.n1.3
28. Višnjić Jevtić, A. i Visković, I. (2018). *Izazovi suradnje. Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa.
29. Vlah, N., & Vorkapić, S. T. (2011). Suradnja s roditeljima u predškolskoj ustanovi: analiza pojedinih aspekata. *Napredak*, 152(1).
30. White, S. C. (2008). But what is wellbeing? A framework for analysis in social and development policy and practice.
http://www.bath.ac.uk/cds/but_what_is%20_wellbeing.pdf

Popis slika

Slika 1. L.Č.	23
Slika 2. P.R.	26
Slika 3. K.K.	29
Slika 4. F.Š.	32
Slika 5. N.S.	35
Slika 6. N.B.	38
Slika 7. L.A.	41
Slika 8. M.B.	44
Slika 9. T.R.	47
Slika 10. L-M.V.	50

Prilozi

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Marla Rupić
NASLOV RADA	Osobna dobrobit očijuva djece
VRSTA RADA	Diplomski rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	Društvene znanosti
ZNANSTVENO POLJE	Pedagogija
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	doc. dr. sc. Ivana Visković
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. doc. dr. sc. Branimir Mendeš 2. doc. dr. sc. Ivana Visković 3. dr. sc. Toni Maglić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

- a.) u otvorenom pristupu
- b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu
- c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, rujan 2021.

mjesto, datum

Marla Rupić

potpis studenta/ice

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Karla Rupić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, rujan 2021

Potpis Karla Rupić

IZJAVA O LEKTURI

Ja, JOSIPA ERCEG, izjavljujem da je diplomski rad naslova
OSOBNNA DOBROBIT OČIMA DJECE
autorice KARLE RUPIC, lektoriran u skladu s normama hrvatskog
standardnog jezika.

Mjesto, datum:

ŠIBENIK, RUJAN 2021

Potpis lektora:

Josipa Erceg